

WOJEWÓDZKI URZĄD PRACY W TORUNIU
Szosa Chełmińska 30/32 87-100 Toruń, tel. 56 669-39-00, fax: 56 669-39-98
<http://www.wuptorun.praca.gov.pl>; e-mail: wup@wup.torun.pl

INFORMACJA LOKALNA O ZAWODZIE

KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI

kod 265105

ZAKRES TEMATYCZNY INFORMACJI:

- 1. ZADANIA ZAWODOWE ORAZ PROFIL KOMPETENCYJNY**
- 2. SYTUACJA NA RYNKU PRACY – MONITORING ZAWODÓW DEFICYTOWYCH I NADWYŻKOWYCH**
- 3. ZAPOTRZEBOWANIE NA PRACOWNIKÓW – BADANIA PRACODAWCÓW, ANALIZA INTERNETOWYCH OFERT PRACY, BADANIA LOSÓW ABSOLWENTÓW**
- 4. PROGNOZY RYNKU PRACY – BAROMETR ZAWODÓW**
- 5. KSZTAŁCENIE W ZAWODZIE**
- 6. INFORMACJE DODATKOWE**
- 7. MOŻLIWOŚCI I WARUNKI ZATRUDNIENIA W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ**

Województwo
Kujawsko-Pomorskie

2021

ROK WANDY BŁEŃSKIEJ
W WOJEWÓDZTWIE
KUJAWSKO-POMORSKIM

1. ZADANIA ZAWODOWE ORAZ PROFIL KOMPETENCYJNY

Konserwator dzieł sztuki (kod 265105) to jeden z zawodów i specjalności ujętych w obowiązującej od 01.01.2017r. klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy z 2014r. z późn. zm.¹

Do zawodu przygotowuje kierunek studiów: **konserwacja i restauracja dzieł sztuki**.

Konserwator dzieł sztuki zabezpiecza i odnawia dzieła malarskie, druki, ryciny, książki, akta, odtwarza brakujące części rzeźb, zabytkowych tkanin, witraże i inne dzieła sztuki oraz przywraca im pierwotny wygląd, przy zastosowaniu odpowiednich środków chemicznych, palety barw, specjalistycznych narzędzi i urządzeń konserwatorskich.

Do zadań konserwatora dzieł sztuki należy:

- ocenianie zakresu prac konserwatorsko-restauracyjnych na podstawie osobistych oględzin i zdjęć;
- ustalanie potrzebnych materiałów, narzędzi i środków chemicznych do przeprowadzenia prac konserwatorskich i restauracyjnych;
- prowadzenie dokumentacji konserwatorskiej dla każdego dzieła oddzielnie;
- nadzorowanie stałych warunków temperatury i wilgotności w pomieszczeniach, gdzie przechowywane są dzieła sztuki;
- konserwowanie określonego dzieła sztuki: obrazu, rzeźby, witrażu, zabytkowej tkaniny, druków, rycin, książek, akt, poprzez naprawienie uszkodzeń mechanicznych spowodowanych upływem czasu, dewastacją lub niewłaściwymi wcześniejszymi naprawami;
- prowadzenie dokumentacji konserwowanego obiektu
- zabezpieczanie zabytkowych dzieł sztuki przed wpływami atmosferycznymi i zanieczyszczeniami w powietrzu;
- nadzorowanie właściwego użytkowania dzieł sztuki przez poszczególne instytucje lub użytkowników².

Profil kompetencyjny³ dla grupy dużej: Specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury - kod 26

Specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury prowadzą badania, opracowują koncepcje, teorie i metody działania lub stosują wiedzę w dziedzinach: prawa, zarządzania informacją, ekonomią, socjologią, filozofią, historią, religią, psychologią, opieką socjalną oraz sztuką i rozrywką⁴.

Kompetencje to cechy osoby, które przejawiają się w działaniach prowadzących do wykonywania zadań zawodowych na wymaganym poziomie oraz w zachowaniach przekładających się na konkretne efekty, dzięki czemu są obserwowalne, podlegają rozwojowi poprzez szkolenia oraz nabyte doświadczenia w realizacji określonych zadań.

Dla grupy: Specjaliści z dziedziny prawa, dziedzin społecznych i kultury określono

¹Tekst jednolity Obwieszczenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 grudnia 2017 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie klasyfikacji zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy oraz zakresu jej stosowania (Dz. U. z 2018 r. poz. 227)

²Wortal Publicznych Służb Zatrudnienia

<http://psz.praca.gov.pl/rynek-pracy/bazy-danych/klasyfikacja-zawodow-i-specjalnosci/wyszukiwarka-opisow-zawodow>

³ NBK Narzędzie do badania kompetencji. Podręcznik dla doradców zawodowych. Warszawa, 2014

⁴ Klasyfikacja zawodów i specjalności na potrzeby rynku pracy. Tworzenie i stosowanie. Warszawa, 2014

cztery kluczowe kompetencje:

1) Sumiennosc w dazeniu do rezultatow - wysoka efektywnosc realizacji zadan w ściśle określonym terminie i z należytą starannością, uwzględniającą własne kompetencje i możliwości. Determinacja w działaniu i osiąganie zakładanych rezultatów przez utrzymywanie odpowiedniego tempa oraz jakości pracy, nawet w obliczu trudności.

2) Otwartosc na innych - pozytywne nastawienie i traktowanie innych oraz okazywanie chęci ich zrozumienia.

3) Zdolności analityczne i podejmowanie decyzji – rozumienie złożonych sytuacji i relacji zachodzących pomiędzy różnymi elementami. Analizowanie informacji i danych, dostrzeganie zależności, wyciąganie na ich podstawie wniosków i podejmowanie trafnych decyzji.

4) Komunikacja interpersonalna – przekazywanie konkretnych informacji w sposób zrozumiały dla innych. Przystępne wyjaśnianie skomplikowanych, specjalistycznych kwestii. Przekazywanie najważniejszych zagadnień i sprawdzanie, czy rozmówca rozumie komunikat. Dostosowanie stylu wypowiedzi do odbiorcy.

2. SYTUACJA NA RYNKU PRACY – MONITORING ZAWODÓW DEFICYTOWYCH I NADWYŻKOWYCH

W 2019 roku w ewidencji powiatowych urzędów pracy w województwie kujawsko-pomorskim odnotowano 18 rejestracji w zawodzie konserwator dzieł sztuki (w tym kobiety – 88,8%.) W grupie bezrobotnych z tym zawodem 33,3% stanowiły osoby będące w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki.

Wg stanu na dzień 31.12.2019r. w rejestrach powiatowych urzędów pracy pozostawało 9 osób z zawodem konserwator dzieł sztuki (w tym same kobiety). Udział bezrobotnych do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki w ogólnej liczbie bezrobotnych z tym zawodem wyniósł 33,3%.

W 2019 roku do powiatowych urzędów pracy zgłoszono jedno wolne miejsca pracy lub aktywizacji zawodowej w zawodzie konserwator dzieł sztuki. Ofertę pracy odnotowano w powiecie Toruń grodzki.

BEZROBOTNI I ZGŁOSZONE WOLNE MIEJSCA PRACY LUB AKTYWIZACJI ZAWODOWEJ W ZAWODZIE KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM W LATACH 2015-2019⁵

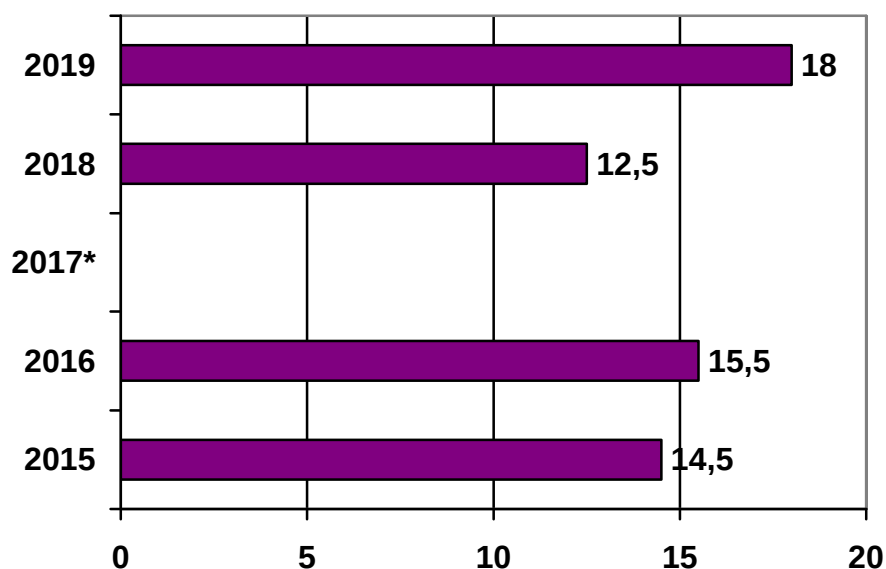
WYSZCZEGÓLNIENIE		2015	2016	2017	2018	2019
Bezrobotni zarejestrowani w okresie sprawozdawczym	ogółem	29	31	27	25	18
	w tym kobiety	24	25	24	18	16
	osoby do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	11	2	3	11	6

⁵ Informacja przygotowana na podstawie Załącznika Nr3 do Sprawozdania o rynku pracy MRPiPS-01 Bezrobotni oraz wolne miejsca pracy i miejsca aktywizacji zawodowej według zawodów i specjalności – dane za 2019r. Raporty z lat ubiegłych znajdują się na stronie WUP Toruń: <https://wuptorun.praca.gov.pl/struktura-zawodowa-bezrobotnych>

Bezrobotni według stanu w końcu okresu sprawozdawczego	ogółem	15	17	17	10	9
	w tym kobiety	12	12	16	8	9
	osoby do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki	2	0	0	4	3
Wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej	zgłoszone w okresie	2	2	0	2	1
	aktualne w końcu okresu	0	0	0	0	0

Od 2015 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej (obecnie Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej) zmieniło metodologię prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych. Według nowej metodologii zamiast wskaźnika intensywności nadwyżki/deficytu zawodów dokonuje się wyboru zawodów deficytowych i nadwyżkowych na podstawie trzech wskaźników: wskaźnika dostępności ofert pracy, wskaźnika długotrwałego bezrobocia oraz wskaźnika płynności bezrobotnych⁶. Wprowadzona zmiana spowodowała, że sytuacja znacznej części zawodów pozostaje nieokreślona – nie przynależy do żadnej z grup. W latach 2015-2019 w województwie kujawsko-pomorskim zawód konserwator dzieł sztuki (grupa elementarna: Artyści plastycy) nie miał określonego statusu na rynku pracy⁷.

LICZBA BEZROBOTNYCH PRZYPADAJĄCYCH NA JEDNĄ OFERTĘ PRACY
W ZAWODZIE KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM
W LATACH 2015-2019

*Brak wartości oznacza, iż w danym okresie w powiatowych urzędach pracy nie odnotowano wolnych miejsc pracy w zawodzie konserwator dzieł sztuki.

⁶Wskaźnik dostępności ofert pracy: iloraz średniomiesięcznej liczby bezrobotnych danej grupy zawodów, w badanym okresie i średniomiesięcznej liczby wolnych miejsc pracy dostępnych w PUP i Internecie w danej grupie zawodów, w badanym okresie.

Wskaźnik długotrwałego bezrobocia: iloraz liczby długotrwale bezrobotnych w danej grupie zawodów, w końcu okresu i liczby zarejestrowanych bezrobotnych w danej grupie zawodów, w końcu okresu.

Wskaźnik płynności bezrobotnych: iloraz odpływu bezrobotnych w danej grupie zawodów, w badanym okresie i napływu bezrobotnych w danej grupie zawodów, w badanym okresie.

⁷Informacja o deficycie i nadwyżce dla wybranego województwa <http://mz.praca.gov.pl>

**BEZROBOTNI Z ZAWODEM KONSERWATOR DZIEŁ SZTUKI WEDŁUG POWIATÓW
W LATACH 2015-2019**

WYSZCZEGÓLNIENIE	BEZROBOTNI WG STANU W KOŃCU OKRESU				
	2015	2016	2017	2018	2019
Województwo kujawsko-pomorskie	15	17	17	10	9
Bydgoszcz grodzki	1	2	4	1	0
Bydgoszcz ziemski	1	0	0	0	0
Grudziądz grodzki	0	0	0	0	0
Grudziądz ziemski	0	0	0	0	0
Toruń grodzki	9	12	10	7	6
Toruń ziemski	0	2	0	0	0
Włocławek grodzki	3	1	2	1	0
Włocławek ziemski	0	0	0	0	0
Aleksandrów Kujawski	0	0	1	0	1
Brodnica	0	0	0	1	0
Chełmno	0	0	0	0	0
Golub Dobrzyń	0	0	0	0	1
Inowrocław	1	0	0	0	0
Lipno	0	0	0	0	0
Mogilno	0	0	0	0	0
Nakło nad Notecią	0	0	0	0	0
Radziejów	0	0	0	0	0
Rypin	0	0	0	0	0
Sępólno Krajeńskie	0	0	0	0	1
Świecie	0	0	0	0	0
Tuchola	0	0	0	0	0
Wąbrzeźno	0	0	0	0	0
Żnin	0	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Załącznika Nr3 do Sprawozdania o rynku pracy MRPiPS-01.

3. ZAPOTRZEBOWANIE NA PRACOWNIKÓW – BADANIA PRACODAWCÓW, ANALIZA INTERNETOWYCH OFERT PRACY, BADANIA LOSÓW ABSOLWENTÓW

Z badania "Zapotrzebowanie na zawody oraz diagnoza potrzeb w zakresie kształcenia ustawicznego wśród pracodawców województwa kujawsko-pomorskiego" zrealizowanego w 2016 roku wynika bieżące zapotrzebowanie pracodawców na szkolenia z zakresu tematycznego - *konserwacja zabytków* celem uzupełnienia kwalifikacji i umiejętności⁸.

Raport z badania ofert pracy publikowanych w Internecie w województwie kujawsko-pomorskim w **2015 roku** nie zawiera informacji dotyczących zawodu konserwator dzieł sztuki⁹.

⁸ Szczegółowy opis metodologii i wyników badania zawiera raport dostępny w publikacji "Zapotrzebowanie na zawody i kwalifikacje w opinii pracodawców województwa kujawsko-pomorskiego. Potrzeby szkoleniowe pracodawców". <http://wuptorun.praca.gov.pl/publikacje-dotyczace-ryнку-pracy>

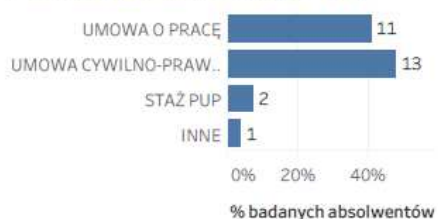
⁹ Badanie zostało przeprowadzone zgodnie z założeniami „Nowej metodologii prowadzenia monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych na lokalnym rynku pracy”. Celem badania internetowych ofert pracy jest uzupełnienie informacji pochodzących z powiatowych urzędów pracy na temat zapotrzebowania na zawody na regionalnym rynku pracy. Materiał badawczy stanowiły ogłoszenia o pracy z kwietnia i października 2015r. dostępne w portalu Zielona Linia (tj. ogłoszenia skupione z następujących portali internetowych: praca.pl, gazeta.praca.pl, pracuj.pl, praca.gratka.pl), które zostały zweryfikowane przez pracowników WUP w Toruniu, a następnie uogólnione dla całego 2015 roku. Raport z badania znajduje się na stronie: <http://wuptorun.praca.gov.pl/publikacje-dotyczace-ryнку-pracy>

MONITORING LOSÓW ABSOLWENTÓW 2015-2018 W 6 MIESIĘCY PO ZAKOŃCZENIU STUDIÓW -
UNIwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu,
KIERUNEK: KONSERWACJA I RESTAURACJA DZIEŁ SZTUKI¹⁰

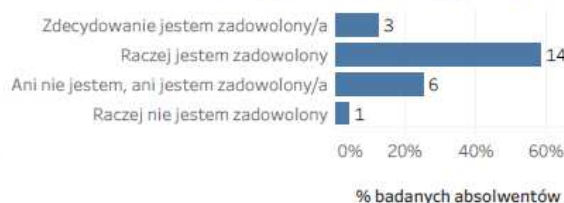

Charakterystyka wykonywanej działalności zarobkowej

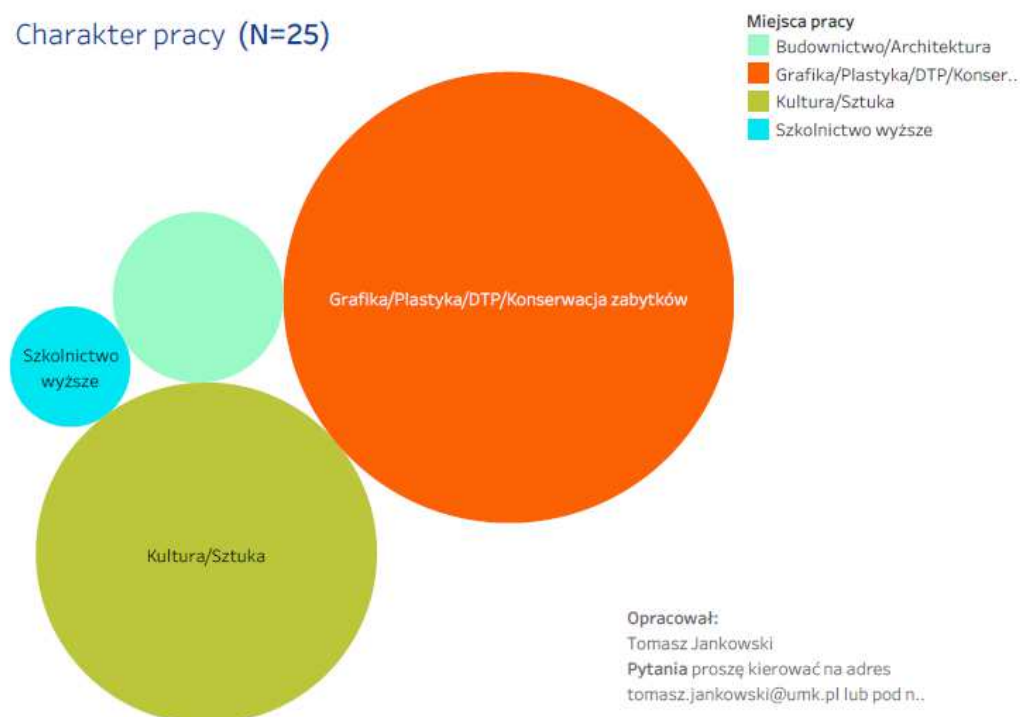
Forma zatrudnienia (N=27)

Zadowolenie z wykonywanej pracy (N=24)

Charakter pracy (N=25)

¹⁰UMK Toruń, Badanie losów absolwentów, dostęp: grudzień 2020r. <https://www.biurokarier.umk.pl/badanie-losow-absolwentow>

MIEJSCE PRACY	LICZBA PRACUJĄCYCH
Kultura/Sztuka	8
Grafika/Plastyka/DTP/Konserwacja zabytków	14
SZKOLNICTWO WYŻSZE	1
BUDOWNICTWO/ARCHITEKTURA	2

Informacje na temat zawodowych losów absolwentów uczelni dostępne są w ogólnopolskim systemie monitorowania Ekonomicznych Losów Absolwentów szkół wyższych (ELA): <http://ela.nauka.gov.pl/>

4. PROGNOZY RYNKU PRACY – BAROMETR ZAWODÓW

Barometr zawodów to badanie, które przewiduje zapotrzebowanie na pracowników na kolejny rok. Prognoza ta opiera się na opinii ekspertów (pracowników urzędów pracy oraz agencji zatrudnienia) analizujących sytuację w poszczególnych zawodach. Ocenie podlegają zawody najczęściej występujące na rynku pracy. Głównym efektem badania są **informacje o grupach zawodów**, dla których prognozuje się, iż będą charakteryzować się deficytem, równowagą lub nadwyżką osób poszukujących pracy.

Według prognozy na **2020 rok** w woj. kujawsko-pomorskim poszczególne zawody z uwagi na podobieństwo wykonywanych zadań zostały ujęte w 168 grup. **Do grupy barometrowej** *Plastycy, dekoratorzy wnętrz i konserwatorzy zabytków* został zaliczony zawód *konserwator dzieł sztuki*. Według ww. prognozy grupa ta będzie grupą *zrównoważoną*¹¹.

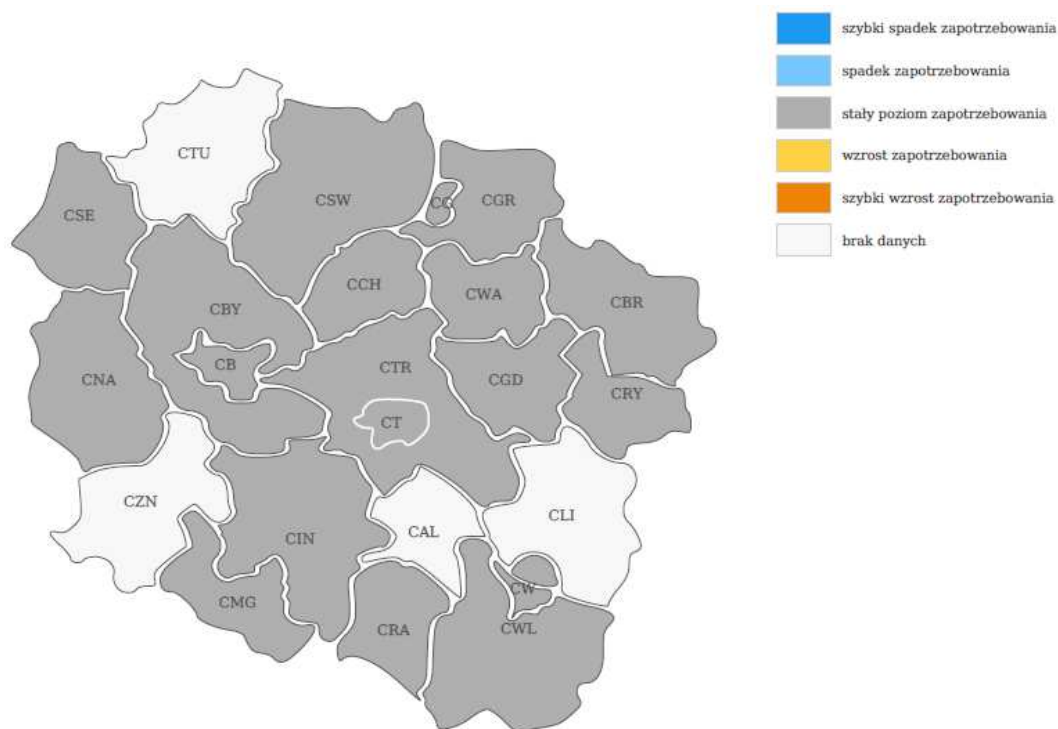
¹¹<http://barometrzwawodow.pl/>

Zawody deficytowe to te, w których w najbliższym roku nie powinno być trudności ze znalezieniem pracy, gdyż zapotrzebowanie pracodawców będzie w ich przypadku duże, a podaż pracowników chętnych do podjęcia zatrudnienia i mających odpowiednie kwalifikacje – niewielka.

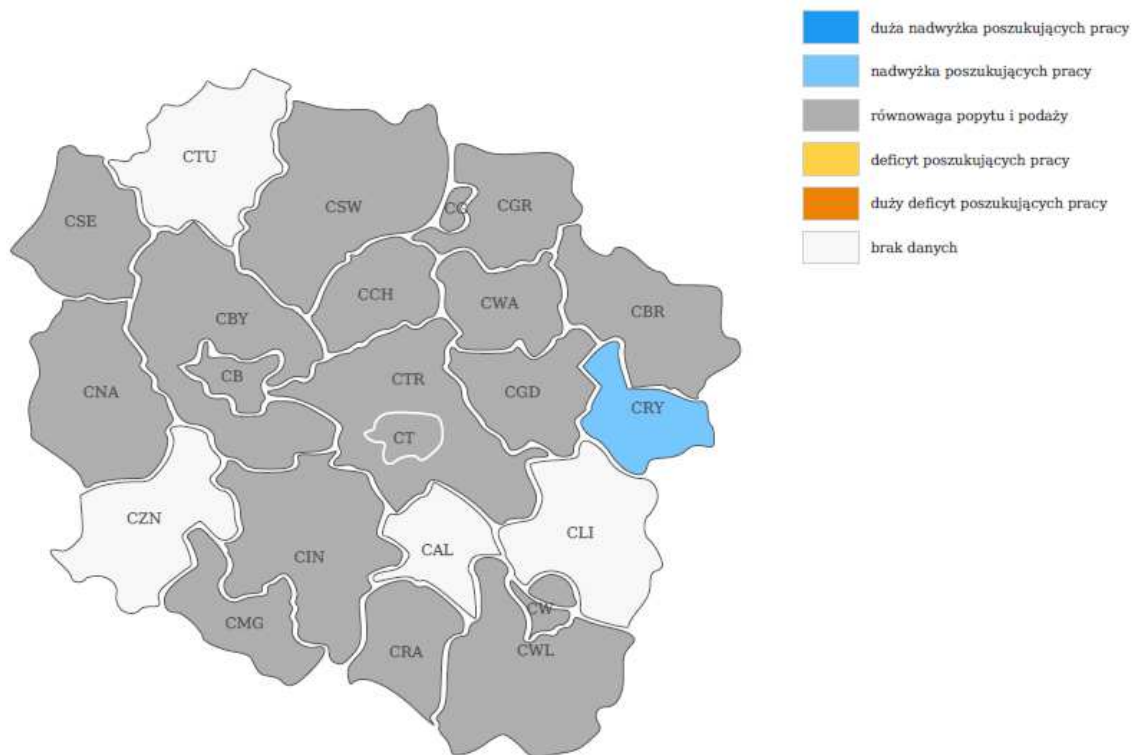
Zawody zrównoważone to te, w których liczba ofert pracy będzie zbliżona do liczby osób zdolnych i chętnych do podjęcia zatrudnienia w danym zawodzie (podaż i popyt zrównoważą się).

Zawody nadwyżkowe to te, w których znalezienie pracy może być trudniejsze ze względu na małe zapotrzebowanie oraz wielu kandydatów chętnych do podjęcia pracy i spełniających wymagania pracodawców.

PROGNOZA NA 2020, WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE
ZMIANA ZAPOTRZEBOWANIA NA PRACOWNIKÓW
W GRUPIE ZAWODÓW: PLASTYCY, DEKORATORZY WNĘTRZ I KONSERWATORZY ZABYTKÓW – WG POWIATÓW

PROGNOZA NA 2020, WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE
RELACJA MIĘDZY DOSTĘPNĄ SIŁĄ ROBOCZĄ A ZAPOTRZEBOWANIEM NA PRACOWNIKÓW
W GRUPIE ZAWODÓW: PLASTYCY, DEKORATORZY WNĘTRZ I KONSERWATORZY ZABYTKÓW – WG POWIATÓW

5. KSZTAŁCENIE W ZAWODZIE

Informacje o kierunkach studiów prowadzonych w Polsce dostępne są w systemie RAD-on Raporty Analizy Dane:

<https://radon.nauka.gov.pl/dane/studia-prowadzone-na-okreslonym-kierunku>

ABSOLWENCI I STUDENCI KIERUNKU KONSERWACJA I RESTAURACJA DZIEŁ SZTUKI W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM WEDŁUG UCZELNI¹²

Nazwa szkoły	Wyszczególnienie	Absolwenci 2015	Absolwenci 2016	Absolwenci 2017	Absolwenci 2018	Studenci 2018/19
Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	ogółem	19	31	38	35	182
	magisterskie jednolite	19	31	38	35	182
Województwo kujawsko-pomorskie	ogółem	19	31	38	35	182
	magisterskie jednolite	19	31	38	35	182

6. INFORMACJE DODATKOWE

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

<https://www.gov.pl/web/kultura/>

Ogólnopolska Rada Konserwatorów Dzieł Sztuki

<http://zpap-orkds.pl/>

Narodowy Instytut Dziedzictwa

<http://www.nid.pl/pl/>

Portal tematyczny

<http://skz.pl/wiadomosci-konserwatorskie>

Mapa karier – konserwator dzieł sztuki

<https://mapakarier.org/paths/occupation/785/konserwator-dziel-sztuki/male>

Opracowała:

Marzena Kunecka

doradca zawodowy

WUP w Toruniu - Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej we Włocławku

Akceptowała:

Bogusława Szewczyk-Modrzejewska

Kierownik Centrum Informacji i Planowania Kariery Zawodowej we Włocławku

Aktualizacja: grudzień 2020.

¹²Informacja przygotowana na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego o szkołach wyższych działających w roku akademickim 2018/19 oraz w latach poprzednich.

7. MOŻLIWOŚCI I WARUNKI ZATRUDNIENIA W ZAWODZIE W KRAJACH UNII EUROPEJSKIEJ

1. Dostęp do rynków pracy krajów Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG).

Swobodny przepływ pracowników jest jednym z fundamentów rynku wewnętrznego UE/EFTA. Uprawnia do poszukiwania i podejmowania pracy w innym państwie członkowskim bez konieczności uzyskania pozwolenia na pracę. Obywatele Polski mając swobodny dostęp do rynków pracy są na równi traktowani z obywatelami danego państwa członkowskiego w zakresie zatrudnienia, warunków pracy oraz przywilejów socjalnych i podatkowych. Mobilność zawodowa umożliwia poprawę warunków materialnych poprzez skuteczniejsze wyjście z bezrobocia co może się wiązać ze zmianą zawodu bądź miejsca zamieszkania w celu podjęcia odpowiedniego zatrudnienia.

2. Informacja dla osób poszukujących pracy w zawodzie konserwator dzieł sztuki w krajach EOG:

Osoba, która chce podjąć pracę jako konserwator dzieł sztuki w jednym z krajów EOG, powinna sprawdzić czy zawód ten nie jest w tym kraju regulowany tj. czy do jego wykonywania w danym państwie konieczne jest posiadanie konkretnego dyplomu otwierającego dostęp do tego zawodu czy też zdanie specjalnych egzaminów np. państwowych lub zarejestrowanie się w organizacji zawodowej, co wiąże się z oficjalnym uznaniem kwalifikacji i doświadczenia zawodowego. Jeśli Twój zawód jest zawodem regulowanym w kraju UE w którym zamierzasz go wykonywać, być może najpierw będziesz musiał wystąpić o oficjalne uznanie przez ten kraj Twoich kwalifikacji zawodowych.

Aby sprawdzić, czy zawód konserwator dzieł sztuki jest regulowany należy skorzystać z wyszukiwarki na portalu: Twoja Europa” prowadzonym przez Komisję Europejską:

<http://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regprof/index.cfm?action=regprofs>

Obecnie w żadnym z krajów EOG zawód konserwator dzieł sztuki nie jest regulowany.

Sprawdź, czy musisz ubiegać się o uznanie swoich kwalifikacji zawodowych i jaki wniosek musisz złożyć:

https://europa.eu/youreurope/citizens/work/professional-qualifications/regulated-professions/index_pl.htm

W przypadku braku informacji o danym zawodzie w powyższej wyszukiwarce lub w razie potrzeby uzyskania dodatkowych informacji, należy zgłosić się do jednego z punktów kontaktowych ds. kwalifikacji zawodowych UE

https://ec.europa.eu/growth/single-market/services/free-movement-professionals_en#contacts

3. Zapotrzebowanie na osoby z zawodem konserwator dzieł sztuki wg Europejskiego Portalu Mobilności Zawodowej <http://eures.europa.eu>

Wg stanu na dzień 10.12.2018 r. dla osób ubiegających się o pracę w zawodzie konserwator dzieł sztuki nie zamieszczono żadnej oferty pracy.

Aktualne dane dotyczące liczby zgłoszonych ofert pracy dla konserwatora dzieł sztuki w krajach EOG dostępne są na stronie internetowej:

- <https://ec.europa.eu/eures/public/pl/homepage>

Na Europejskim Portalu Mobilności Zawodowej, poza ofertami pracy, znaleźć można wiele innych przydatnych informacji związanych z pracą za granicą. Dodatkowo warto skorzystać ze strony internetowej EURES Polska - www.eures.praca.gov.pl znajdziesz tam informacje na temat:

- jak szukać pracy w UE i EFTA
<https://eures.praca.gov.pl/szukasz-pracy-w-ue/jestes-obywatelem-polski>
- warunków życia i pracy za granicą
<https://eures.praca.gov.pl/szukasz-pracy-w-ue/jestes-obywatelem-polski/zycie-i-praca-w-krajach-ue-i-efta>
- bezpiecznych wyjazdów do pracy za granicą
<https://eures.praca.gov.pl/szukasz-pracy-w-ue/jestes-obywatelem-polski/bezpieczne-wyjazdy-do-pracy-za-granice>
- o Europass tj. ujednoliconym życiorysie zawodowym
<https://europass.cedefop.europa.eu/pl/documents/curriculum-vitae>
- przepisów dla osób powracających do kraju
<https://eures.praca.gov.pl/szukasz-pracy-w-ue/jestes-obywatelem-polski/jestes-polakiem-chcesz-wrocic-do-kraju>
- zatrudnienia pracowników przygranicznych i transgranicznych
<https://eures.praca.gov.pl/szukasz-pracy-w-ue/jestes-obywatelem-polski/jestes-pracownikiem-przygranicznym>

Opracowała:

Justyna Grębicka
pośrednik pracy
WUP w Toruniu, Wydział Pośrednictwa Pracy O/Z we Włocławku
Zaktualizowała: Aneta Kwintera

Aktualizacji: maj 2020 r.